

xucs còdols, / magalls y cunyys, per fendre la roca de soley, / y per servir de jàceres, antenes y permòdols, / fan càrrega, al passar-hi, dels arbres del esquey», *Atl. VI, 4b* (1867-1878).

En l'ús comú del cat. central *solei* és conegut avui com a substantiu i també com a adjectiu: allò es pot entendre com una concreció de *solell* 'sol en tant que lloc on toca el sol', i l'ús adjectiu podria haver partit d'aquell; això últim es fa més senzill si ho mirem com una mena de formació retrògrada partint d'(a)*ssoleiat*: els dos corrents derivatius deuen haver confluït. L'ús adjectiu és ara el més divulgat: «una muntanya molt soleia», «en aquella casa viurem millor: és més soleia».

L'ús com a substantiu no és de Bna. i rodalia, però sí de muntanya, des de l'Alt Vallès al N. (i NO.-NE.), més com més es va cap al Pirineu. Exs., a l'atzar: *El suléi del Roc*, vessants en el terme d'Oló (1936), *el suléi* de Ca l'Esquirol, Vallcebre (1964); més cap al Nord té també el sentit de vessant Nord d'una vall, el vessant on toca més el sol, oposat al *Bac* o la *Baga*. «A la Vall del Bac, en el solei hi ha Toraiotes etc.» St. Pau de Seguríes (1935); justament a la Vall del Bac, llarga ribera que corre d'O. a E. el nom li ve perquè el seu vessant Sud és el més poblat. Fins i tot a Cerdanya: on coexisteix amb *solana*, aplicat aquest a un territori gran: la *Solana de Cerdanya*, la *Solana de la Vall d'Er* etc., però *solei* per a claps poc extensos: *el Solei de Rigat* Osseja, *el Solei del Cortal* indret vora el camí que remunta la vall d'Er; *el solà*. grandària intermèdia (1959).

El femení *una soleia* [DAg.] és propi dels Pirineus berguedans i cardenerencs: moltes entorn del Pedraforca (*suléia* de la Grevoleda etc.): és genèric i també apel·latiu del vessant de cara al Sud arcerat al llarg de la Roca de Canalda: —El Peu de la Roca —On? —És «aquella soleia» (1964).² El procés del diminutiu afectiu i hipocorístic es repeteix: «Bon amic, quan rebreu aquesta, jo ja dormiré al soleyó, sota'ls xipresos de la parroquia!» escrivia ja en els últims dolors Marian Vayreda en confiar el ms. de *La Punyalada* (pròleg, s. 30 (32)).

Soleiós [registrar des de DAg.] «En l'ombrívola aubaga de Batera / al cor penetrar d'obelisc de gel, / caverna ahont diàfana gelera / traspuar deixa la claror del cel; / eixa encantada habitació és una ala / del palau de la Goja soleyós: / al veure'l ell, entrant des de l'escala, / anyora menys lo firmament clarós», *Canigó* III, 36b; 'alegrat de sol, freqüentat pel sol': «a Pollença, s'orinal del cel, per poc que es guergal replegui els niguls damunt s'illa, i que es llebeig els arregussi, deixant clar i soleyós es cap d'Andratx, plou a Pollença, i de bon de veres», Arx. Lluís Salvador, p. 35. També per les muntanyes del NE. continental: «hi fa molta fred, sort que és un país molt suléiós» Porqueres (1971).

Solellar v., i encara més *ssoleiar*, és ja una formació ben antiga, *SOLICULARE*, documentada fins i tot en velles glosses llatines: «*solicular*: ἡλιάζουμαι; *soliclatur*: ἡλιάζεται, CGL III, 1444, 38; III, 464.4, 464.5, 475.37» (cf. ALLG VIII, 386); i representada també a

França i en dialectes italians (*It. Dial.* x, 212-213); cf. Spitzer, 404, 406. Ja en un doc. ross. de 1388: «que's partirà en garba --- e l'abat pagarà la meytat al solellar e al segar» (certament 'estendre les garbes al sol' «au soleil», i no pas «au sol» com anotava Alart en l'*Inu. LC*).

Avui en català central predomina *assoleiar(-se)* quan resta en caràcter verbal [1507, Busa-N.]: «assoleiar: secar al sol: insolo; -eiat: insolatus». «Trossos de torre y penyes tirats, hi voleyaren, / que al caure foran illes y atirarian rius, / rocams en què les foques un jorn s'assoleyaren / y cimes en què feren les àligues sos niuus», *Atl.*, esborrall de 1867, ix, 23c (reemplaçat per *s'enterrosaren* en la versió de 1878); «Creu de Jesucrist, te vull per llureya, / --- / puix portes lo sol que'l cel assoleya: / te vull sobre'l pit, te vull sobre'l cor», Verdaguer (*Flors del Calvari*, O. C. Pop. XVI, 123). «S'acosten rient, *assoleiant-se*», Maragall (O. C., 96).

Assoleiat: «Gerió de tres caps, dels monstres lleigs que amaga / l'assoleyada Líbia, lo més odible y fer», «LESBOS / --- / Ja mes vinyedes d'Issa / allargan sos domassós / per los jardins assoleyats d'Antissa, / ja l'anyell delitós --- / assaboreix la jonsa que entapisassa / mes dues encontrades pariones», «la pàtria --- 'm perdó si goso posar a ses plantes mon manadet d'espigolera vora les daurades garbes del camp, sempre assoleyat y benehit de Déu, de sa literatura», *Atl.* I, 53c; VII, 14.10; p. 6. Mentre que en el substantiu ha quedat *soleiada*. «Tant si de neu blanqueja / els puigs, com si los colren soleyades», Costa, 1873 (ed. II. Cat. 15, v. 6). La poesia *La Soleiada* és una de les importants de Maragall, c. l'a. 1900 (O. C., 78). «Ginebrons balsàmics, estes i pins, / sitges que negreen sota l'auzinar, / soleiada ardent que besa el pinar, / ombra esmaragdina del fullatge espès, / càntics de revetlla ---», Alcover, *La Serra*, v. 95, «Passada la forta soleiada d'un dia d'agost xafogós ---», Massó Torrents (*Croquis Pir.* I, 67). Careta, pretenia que diguéssim només *soleiada*, no *insolació*, cosa que la llengua no ha acceptat (per més que la iniciativa d'aquest fos francesa) perquè l'ús dels dos mots ha discrepat útilment.

Soleiador, *assoleiador* [-yador «soley, recés», DTo. 1647]. *Soleller*. *Assoleiament*. *Ensolellar*.

Solà adj.: «Terra pus ferma, / nova, més plana, / blana, solana, / tot bon terreny / --- / mogué, laurà», JRoig (*Spill*, 13424): ha restat sobretot afora dels límits del cat. central: «yo me'n torno costa amunt, - amunt la costa solana, / quan ne sóc a mig camí - sento tocar les campanes / ---» (MilàF, *Romillo*, ed. 1853, reco. a l'Espuga de Fr., ed. 1882, 337.9). A Eiv.: «pat *solana*» civ. DAg.; però avui sembla reduït a ús substantivat: «solana: parcela contenida por una pared», PzCabr.; oposen *un marge*, quan és fet sense pedres, a *una solana*, per dir un 'marge de camp fet amb pedres', Sta. Gertrudis de Fruitera (1963). *Vent solà* [Busa-N.: «subsolanus, apeliotes»; DTo.; Belv.]. Fins defora del cat. central, mostra ja tendència a refondre's en compostos toponímics: *lo kansolà* < camp